

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De opere tertie diei. ca. v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Libri Genesis

mūdi sup̄ficl̄e ex aq̄s ꝑgelatis: ad instar cry-
 stalli ꝑsolidatā ꝑplucidā: intra se cetera sen-
 sibilita ꝑtinētē ad imaginē teste q̄ i ouo ē: ꝑ i
 eo fixa s̄ sidera, Et d̄r firmamētū: nō tñ ꝑꝑ̄
 sui soliditatē: s; q̄a termin⁹ ē aq̄z q̄ sup̄ ip̄m
 sunt firm⁹ ꝑ intrāgressibilibs Dicit etiā celū:
 qz celat, i. tegit oia sensibilia, Et cū legit fir-
 mamētū celi: endiad̄s ē, i. firmamētū qd̄ ē ce-
 lū: vt cū d̄r creatura salis Un̄ ꝑ sui ꝑcame-
 rationē grece d̄r vranon, i. palatiū, Al̄ d̄r celū
 q̄si casa elyos: qz sol sub ip̄o posit⁹ ip̄m illuz
 strat Hāc tñ circūuolutā ꝑcameratiōē ꝑbi-
 losoph⁹ summītatē ignis intellexit, Cuz em̄
 ignis nō habet q̄ ascendat circūuolut: vt i cl̄
 bano patet: ita ꝑ circa mūdi exteriora ignis
 voluit: ꝑ est sidereū vel ethereū celū, Est ꝑ
 tertū celū infra qd̄ aereū d̄r: de q̄ Aues cell
 comederūt illud, Quidā q̄rtū suspicant esse
 celū sup̄empyreū: qz lucifer cū eēt i empyreo
 legit d̄r: i. ascēdā in celū ꝑ. Et in eo mo-
 do d̄cūt esse ch̄im hoiez sup̄ angelos q̄ sūt
 i empyreo, Sane firmamētū diuidit aq̄s q̄
 sub ip̄o sunt: ab aquis q̄ sup̄ ip̄m sūt: de q̄b
 d̄r in ꝑs, Qui tegis aquis sup̄iora ē: ꝑ sūt si-
 cutz ip̄m ꝑgelate: vt crystallus: ne igni solui
 possint: vl̄ i modū nebule vaporabiles Cur
 ꝑo ibi sūt deꝑ nouit: nisi q̄ quidā autumant
 inde rorem descēdere in estate, Qa aut̄ dictū
 est, fiat firmamētū: ꝑ post, deꝑ fecit firmamē-
 tum: ꝑ tertio, factū est firmamētū non sup̄
 fuit: qz sicut in domo faciēda ꝑmo dom⁹ fit
 in sciētia artificis: fit etiā materialit̄ cū leuigā-
 tur ligna ꝑ lapides: fit etiā essentialit̄ cū leuigā-
 gata i structurā dom⁹ disponūt: ita cū d̄r, fi-
 at, ad ꝑsentā vel ꝑsciētiā dei referit, Fecit
 ad op⁹ in materia: factū est ad opus in essen-
 tia, Illud ꝑmo die: istud sc̄do factū est, ꝑ cū
 hui⁹ diei opus bonū fuit vt ceteroz: tñ non
 legit de eo, Vld̄it deꝑ q̄ esset bonuz Tradūt
 em̄ hebrei: qz hac die angelus factus ē dia-
 bol⁹ sathanael, id est
 lucifer: q̄b hebreis
 ꝑsentire vident̄ qui
 in secunda feria mis-
 sam de angelis can-
 tare ꝑsueuerunt: q̄si
 in laudem stantium
 angeloz S; tradūt
 sancti: q̄a in signū fa-
 ctū est ꝑ: q̄a binari⁹
 infamis numerus ē

Dicitur sathanael q̄
 ꝑ lucifer, Qd̄ in vita
 beati Clemētis inue-
 nitur: ꝑ forte cum sit
 alijs angeloz nomi-
 nibus, i. raphael sile-
 Sic d̄c̄r est ante la-
 ꝑsum, vel forte ꝑ la-
 ꝑsum quasi aduersā-
 rius, el, i. deo,

in theologia: qz ꝑim⁹ ab vnitāte recedit, De
 us aut̄ vnitātes est: ꝑ sectionē ꝑ discordiā dete-
 stat, Prover, vj, Possūm⁹ tñ dicere: q̄a op⁹
 tertie diei q̄si adhuc est ꝑ opere sc̄de diei: qd̄
 post patebit, Un̄ nō cōmendat nisi in tertia
 die: quasi post sui ꝑsummationē

De opere tertie diei, Ca. V.

Tertia die aquas

t sub firmamētō ꝑgregauit deꝑ in
 vnū locū: Que licz plura obtine-
 ant loca: tñ qz oēs ꝑtinent i v̄sceribz terre in
 vnū locum congregate dicte sunt Et potuit
 esse vt aque q̄ totū aeris spaciū occupabant
 vaporabiles: solidate modicū obtineant lo-
 cum: vel terra paululū subsedit: vt eas tāq̄
 in matrice cōcluderet, ꝑ sic apparuit arida: q̄
 quasi latēs sub aquis: ꝑꝑle humus dicta ē,
 sed cū apparuit arida eadē d̄r terra: quia ter-
 tur pedibz animantū, Al̄ circūpositis tribz
 elementis d̄c̄t solū: q̄a solida, Dicit tellus:
 quia tolerat labores hoim̄ Lōgregationes
 aquaz vocauit maria hebreo idioma: qui
 qualibet aquaz cōgregationes vocāt ma-
 ria, Completo ꝑ aquaz opere: subditur, Et
 vidit deꝑ q̄ esset bonū: ꝑ addidit aliud opus
 illi: cum d̄c̄t, Germinet terra Nec de opere
 germinādi tñ intelligendū est: sed de poten-
 tia quasi potēs sit germinare, Produxit em̄
 de terra herbā virentē ꝑ facientē semen: ꝑ l̄s
 gnū pomiserūt faciēs fructū fm̄ genera sua,
 Patet: q̄a non per moras tempoz vt modo
 ꝑduxit plantas suas terra: sed statim in ma-
 turitate viridi in qua ꝑ herbe seminibz ꝑ ar-
 bores pomis onuste sunt, Notanduz q̄ d̄c̄
 ctum est virentē Quidam dicunt mundū in
 vere factū: q̄a viroz illius tempis est ꝑ fructi-
 ficatio, Alij qz legūt lignū faciēs fructum: ꝑ
 addituz, herbā habentē semen, factū dicunt
 in augusto sub Leone, S; in martio factū
 dogmatizat ecclesia, Nota cum ꝑmo ait fa-
 cientem semen: ꝑ addit, habens ynū quodqz
 sementem: quia sementis ꝑꝑie dicitur dum
 adhuc est in semē-
 tino, semen ꝑo cum
 seminat: seminium
 ꝑo vel sementū: cuz
 seminatū est, Distin-
 guit tñ aliter semen-
 tis frugū ꝑ arborū:
 semē animalū: seminiū
 cutusqz relexordū,

Sementis
 Semen
 Seminiū
 Sementū

id ē herba ip̄m semē
 ꝑferente: quia semen-
 tinū d̄r, q̄, semē tenēs
 sementis: quasi semē
 tentū vel detentū,

Historia

Nec nos moueat: qz in dispositiōe elemētorum videt̄ aer nō dispositus: quia non est noiatus: s; dispositus est: cū liber ab aquis notam nobis formam accepit.

De opere quarte diei. **Ca. VI.**

Quarto die que

qz dispositiōe cepit ornare: reb; illis q; infra vniuersum munduz cōgruis motib; agerent. Plante em̄ q̄a terre berēt ad dispositiōem terre quasi magis spectant. z sicut dispositiōe sic z ornatum a superioribus inchoauit. Fecit em̄ eadē die luminaria: solem z lunam z stellas. Et dicit̄ sol: quia solus lucet. i. nullū cū eo. Luna luminū vna. id ē p̄ma: vt vna dierum: vt vna sabbatorū dicit̄. Sol z luna dicunt̄ magna luminaria in duob; z ex duob;. id est nō solūm p̄ quātitate luminis: sed z corpis: z non tū cōparatiōe stellaz: sed z fm se. qz sol dicitur octies maior terra. z luna etiam maior terra dicit̄. Luna nam z stellas voluit illuminare noctē: ne nox sine lumine nō mis esset indecora. z vt operantes in nocte: vt naute z viatores solaciū luminis haberēt. Sūt etiam q̄dam auicule que lucem solis ferre non possunt. z fere nocte pascunt. Nec superfluit sol: s; nubes lucida vicem egeret: qz illa tenuem z insufficientē lucem habebat: z forte nō nisi superiora illuminabat: sicut nec stelle mō. De illa autē nube lucida supradicta tradit̄ modo qz vel redierit in materiā vnde facta fuerat: vt stella q̄ apparuit magis: z colūba in q̄ vltus est spūssanc̄. Vel qz semp̄ solem comitatur. vel qz de ea factū est corp̄ solare. Nec tū ad decorē z ad vsum luminis ea voluit esse: sed etiā vt essent in signa z tpa: z dies et annos. vt. s. signa sint serenitatis z tempestatis. Vel vt ex ipis fierent signa. xij. maiora: z quedā signa minora plura his: q̄ dicitur signa vel sidera. Tum qz magna diligentia signauit vel p̄siderauit ea antiquitas. Tum

qz adhuc signant z p̄siderant ea homines ad designatiōem temporū. Nec dicendum est vt generalitaci sine geneatlici somniat̄ qz posita sint in signa euentū z operū nostrorū: aut qz status vite nostre signent z moderentur: qd docent quibusdam experimentis q̄ apocalesmata vocant. Non em̄ credendū est de celis his q̄ alieni sunt a p̄te qui est in celis. Quia autem sequit̄ in tēpora: nō est putandū qz tūc p̄ ea inciperēt esse tēpora q̄ ceperūt esse cū mūdō. sed qz p̄ ea quattuor sunt temporū distinctiōes. Sol quoq; descendēs ad capricorū: solstitiū hyemale facit. ascendēs ad cancrum estiuale. Inter vtrūq; pari ab vtroq; distātia eq̄ noctia facit. Vel est ibi endiadis sint in signa z tēpora. id ē in signa temporū. In dies dicit̄ pluraliter: qz dies multipliciter dicit̄: de die scz naturali. scz spacio. xliij. horarū: z de die vsuali. Ponit̄ etiā dies p̄ tēpore nō determinato z ignoto nobis vt ibi. In illa die stillabit̄ mōtes dulcedinem. In annos etiā pluraliter dicit̄ ē. qz etiā annū multipliciter dicit̄. Nec hoc dico: qz ap̄ diuersas natiōes sūt vtrūq; diuersos annorū distinctiōes maiorū z minorū z planete ānos suos habēt. S; fm ecclie vsum dicit̄ h. Est em̄ annū lunaris habēs. cclxij. dies. Est solaris constans ex dieb;. cclxxv. z quadrante. i. sex horis. Est z bisextilis constans ex. cclxxvj. Est embolusinalis q̄ p̄stat ex. cclxxv. dieb;. z excedit. hñs. xij. lunationes. Dicit̄ etiā annus ab am qd ē circū: qz i se reuoluit. Un̄ z antequales ante vsum lraz annū figurabant sub specie serpentis: cui cauda in os ei reuoluebat. Facta ergo luminaria posuit de vt luceant in firmamento celis: z illuminēt terras: sed nō semp; z diuidant lucem ac tenebras. Quia luna in plenilunio facta sit: ex alia p̄pendit̄ translatiōe: que habet z luminare minus in inchoatione noctis. In p̄ncipio em̄ noctis nō orit̄ luna nisi p̄sillenos. i. rotūda. Et dicit̄ a pan grece. i. totum latine. z sylenos. id est luna. vt mene. id ē luna: qd nos plentū appellam;. Inde p̄pendit̄ qz sol factus est mane in oriente: z facta vesp̄e luna facta ē in initio noctis sicut in oriente. Volunt tū quidā qz mane siml facti sint: sol in oriente: luna in occidēte. z sole occidēte luna sub terra rediit ad orientē in inchoatiōe noctis.

De opere quinte diei.
Caplm. VII.